

סיפורים נפלאים פרשת עקב

"והיה עקב תשמעון" (ז, יב)

אדמו"ר בעל "צמח צדק" בהיותו ילד קטן, ורק התחיל ללמוד חומש אצל המלמד שלו, בחן אותו סבו, הרב בעל ה"תניא". ושאל אותו: מה פירוש הפסוק "עקב אשר שמע אברהם בקולו"? ענה הילד: אברהם אבינו שמע את ציווי ה' אפילו בעקבו. נהנה הרב מתשובת הילד ואמר: זהו שאמר הכתוב: "והיה עקב תשמעון". שאפילו העקב צריך לשמוע את המצוה ולעשותה!

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח, י)

סיפר המגיד המפורסם רבי שלום שבדרון: איש צדיק היה בירושלים, ושמו רבי יעקב דז'לינר. פעם אחת בא לרבה של ירושלים, הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל, ושאלה בפיו: מה יעשה שאחרי סעודת הלילה, אמש, לא בירך ברכת המזון. אמר לו רבי שמואל: בוודאי מקפיד אתה תמיד לברך (ברכת המוציא) על ככר לחם שלימה, שוב, איפוא, לביתך ותבדוק, ובוודאי תמצא שהכיכר שלימה, ולא אכלת. רבי יעקב חזר לביתו ומצא שבאמת כך היה; הוא לא בירך מכיוון שלא אכל... שאלו אחר כך את רבי שמואל סלנט, מנין ידע שרבי יעקב לא אכל. ענה הרב סלנט: ידעתי שר' יעקב יכול לשכוח לאכול, אבל לא יעלה על הדעת שהוא יכול לשכוח ברכת המזון!... ומה היה למעשה? ר' יעקב אכן התכונן לסעודת לילה, אבל לפתע הגיע שליח של הרב מבריסק, הגאון רבי יהושע לייב זצ"ל, שהוא קורא לו, והוא, כמובן קם מיד והלך לרב, שהה שם כל הלילה ומביתו מיהר בבוקר לרבי שמואל סלנט עם השאלה שהתעוררה אצלו!... (שאל אביך ויגדך ח"ג עמ' קיג)

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח, י)

הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב אמר פעם אחת ביושבו בסעודת מרעים, מאוד יפלא בעיני שבברכת המזון כתוב "אותי ואת ביתי ואת זרעתי", מדוע אינו חושב ג"כ את חתניו לוקחי בנותיו, אמנם הוא מוטיב והוא מפרק, אולי מה שכתוב 'ואת כל אשר לי' קאי על החתן, כלומר מי שאמר לבתי הרי את מקודשת לי'. ועל דרך מאמר זקנתו הרבנית בי"לא אשת הרה"ק ר"ר מענדעלי אבד"ק לינסק, אשה משכלת ומלומדת, בשבת ראשון אחר נשואיה עם בעלה הרב, כאשר הלכה לבית הכנסת להתפלל, פיה פתחה בחכמה ותאמר "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך" כלומר אני שמחה במה שאמר בעלי אלי "הרי את מקודשת לי" ועי"ז "בית ה' נלך" אוכל לילך ולהתפלל בבית ה'. (כי לא היה המנהג של נערות קודם החתונה לילך לביהכ"ס להתפלל). (דמשק אליעזר-דז'יקוב עמ' נ"ח)

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח, י)

המגיד מדובנא זי"ע היה מסביר את גודל ענין ברכת המזון כדרכו - במשל: מעשה באלמן, שהיה לו בן יחיד מאשתו, והיה חביב עליו עד מאד. לימים נשא אשה שנייה, אלמנה אף היא, שהייתה

לה בת מנישואיה הראשונים. היה הבעל חושד באשה, שהיא מבכרת את בתה ודואגת לה לכל צרכיה, ומזניחה את בנו במאכלו ובבגדיו. והיתה האשה חושדת בבעלה, שהוא מאיר פניו לבנו ומפנקו ומבכרו על פני בתה.

לאמיתו של דבר צדקו שניהם, שכן אף בלא יודעין האדם קרוב אצל עצמו ובשרו, משום כך שררה מתיחות בביתם ושלום הבית הופר.

לימים גדלו הבן והבת, וההורים נדברו ביניהם להשיאם זה לזו. הקימו בני הזוג בית נאמן בישראל ודאגו האחד לרעהו. והוריהם דאגו לשניהם והרעיפו אליהם אהבה, ומני אז שרר השלום במעונם. ואדרבה, ילדיהם - שהיו קודם לכן סיבה לפירוד הלבבות ביניהם - היו עתה הסיבה להידוק הקשר ולאחווה.

והנמשל: הקב"ה ברא את האדם כשילוב של גוף ונשמה, גשמיות ורוחניות. אבל בין בני זוג אלו שוררת מתיחות מתמדת, כי הנשמה אוהבת את בני טיפוחיה, וחפצה להתעלות ולהזדכך בתורה ובמצוותיה, ואילו הגוף אוהב את מנעמי העולם ואת חמדותיו. אבל קיימת דרך אחת להשכיח ביניהם שלום ואחווה, והיא, אם ידע האדם, שכל מזונו וסיפוק רצונותיו ניתנים לו מאת הקב"ה, ויודה לו על מזונו תחילה וסוף, יהיה המזון גורם להכרת הטוב ולעבודת הבורא, או אז ישמחו בו שניהם כאחד! ועל כך באה ההודאה על הטובה המושלמת והכפולה שבנתינת המזון - ובהכרה בכך "שאתה זן, ומפרנס אותנו תמיד בכל יום, ובכל עת ובכל שעה!" (המגיד מדובנא)

"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך" (ח, י)

שאלו את רבי ישראל מסלנט זצ"ל: מפני מה מסתפקת ההלכה ל"מנין" של תפילה בציבור בשישה מתפללים (וארבעה מצטרפים), ואילו ל"מנין" של "ברכת המזון" (לברך: "נברך אלקינו") מצריכה ההלכה רובא דמינכר: שבעה אוכלי פת (ושלשה מצטרפים)?

אמר להם: אף אתם צאו וראו מכאן, עד שאנו דואגים להוסיף יהודי מתפלל, עלינו לדאוג לעוד יהודי שיהיה לו מה לאכול.

***

יום אחד בא אל הרה"ק רבי יצחק מווארקא חסיד מחסידי, שהיה עשיר מופלג, אבל קמצן גדול וחי בצמצום, מסתפק כל ימיו בלחם שחור ובדג מלוח, וחס על פת הלחם שבאה אל פיו. נכנס עמו הרבי בשיחה, ורגז עליו: אם פתח לך הקב"ה את ידו, עליך לחיות חי רווחה, לאכול בכל יום אכילה דשנה, בשר ודגים וללגום כוסית יין!

עמדו החסידים מסביב ותמהו: וכי מה לו לרבי ולכך שהלה אינו אוכל מאכלים טובים?

הסביר להם הרבי לאחר מכן, ואמר: אל תחשבו שאמנם הדבר נוגע ללבי כל כך, מה שהוא אוכל. מה שנוגע ללבי היא מצוקת העניים, שעה שהוא העשיר עצמו, יאכל כל יום דגים ובשר ודגים וישתה יין, יתן לפחות לעני כדי לחם ודג מלוח. אבל אם הוא עצמו אינו אוכל אלא לחם ודג מלוח - למה יוכל העני לצפות ממנו?...

(אמרות חכמה)

סיפורים נפלאים פרשת עקב

"הכנסת אורחים" שנוהג הרה"ק רבי ישעי'לה מקרעסטיר זצ"ל, והשתוקק מאוד להכירו.

באחת השנים בז' באדר, יומא דהילולא של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זצ"ל, באה הזדמנות לידו להכיר את רבי ישעי'לה, בבוא שניהם להשתטח על הציון הקדוש.

לאחר העלייה לציון, ערך רבי ישעי'לה במקום "טיש" לכבוד האי יומא דהילולא. הרה"ק רבי ישעי'לה נטל את ידיו לסעודה, ותוך כדי הנטילה הבחין בהגה"ק ממונקאטש, ומאחר שלא יכל להפסיק בדיבור, הורה לו באצבעו שישיב לצדו. ברך רבי ישעי'לה ברכת "המוציא", בצע פרוסה מהפת, והחל מסיר בעזרת הסכין את החלק הקשה אשר סביבות הפרוסה, סביב סביב. ה"מנחת אלעזר" אשר היה עז ותקיף בשמירת ההלכה, ולא חת מפני כל, מיהר ומחה בו, באמרו: "נו, הפסק!" אך רבי ישעי'לה לא שעה לדבריו, והמשיך להפריד את הקשה מן הרך, ובסיימו קם ממקומו ופרוסת הלחם הרכה בידו, ניגש בריצה לקצה השולחן, ומסרה לאדם היושב בראש השולחן שכנגדו, ואז חזר למקומו וטעם מיד משארית פרוסת "המוציא".

אחר כך פנה רבי ישעי'לה ל"מנחת אלעזר", ואמר לו: "במחילת כבוד תורתכם, בעת שבירכת ברכת 'המוציא', הבחנתי בזקן חסר שיניים היושב מולי והוא רעב מאוד עד שכמעט פרחה נשמתו, לכן לא יכולתי לטעום מן הפת, בטרם נתתי לו את הפרוסה להחיות את נפשו". וסיים לאמר: "נו, זאגט מונקאטשער רב, וואס איז הארבער? 'הפסק' אדער 'רחמנות'?" (אמרו נא, הרב ממונקאטש, מה חמור יותר? 'הפסק' או 'רחמנות'?). האם זה גרוע מגביל תורא [דאיתא בגמ' ברכות דף מ. דאמר רב יהודה אמר רב אסור לאדם שיאכל קודם שייתן מאכל לבהמתו שנאמר "ונתתי עשב בשדך לבהמתך", והדר "ואכלת ושבעת"] שאין זה הפסק, ומותר אפילו בין "המוציא" לטעימה. (רשומים בשמך עמ' שסב)

"ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם" (יא, יט)

בלימוד התורה יש כידוע שני חלקים: ידיעת התורה, ועצם לימוד התורה. פעם בא יהודי לפני החפץ חיים זצ"ל, בנו לומד בישיבת ראדין, ולפי מושגי האב כבר למד דיו. בא האב לבקש רשות מהחפץ חיים ולקבל ברכה ליטול את בנו שיעזור לו במסחרו. "למה תפסיקו מללמוד" שאל החפץ חיים, "מה אומר לכם רבי", ענה האב, "ככל שאני רואה רבי עקיבא אייגר' שני כבר לא יצא ממנו. אז לפחות שיעזור לי בפרנסה". "במה אתה עוסק?" התעניין החפץ חיים, "ירקן בשוק", ענה, "והעבודה קשה".

"תמהני עליך", אמר החפץ חיים, "למה לך לעבוד כה קשה. הרי 'רוטשילד' שני כבר לא יצא ממך, אז למה לך לעבוד"...

"מה הפירוש", הזדעק האב, "צריך לעבוד כדי לחיות!" והחפץ חיים נענה כנגדו לאישור: "אכן, צריך גם ללמוד כדי לחיות"... (והגדת)

א אט שבת

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה..." (י, יב)

שח הגאון רבי אליעזר פלעקעלענס זצ"ל שהיה דומ"ץ בקהילת פראג: אמרו חז"ל כל שיראתו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת, משל למה הדבר דומה: לפרופסור מפורסם שעבר נהר גדול בסירה. בדרך נטפל לבעל הסירה ושאלו: האם אתה מכיר את חכמת המתמטיקה? "אינני יודע מה זה", השיב בעל הסירה, שהיה אדם פשוט. אמר לו הפרופסור: "דע לך שאיבדת רבע מחיך". שוב שאלו הפרופסור "ואת חכמת הפילוסופיה כן למדת?" "לא למדתי זאת מעולם", השיב בעל הסירה. "אז דע לך" - אמר הפרופסור - "שאיבדת עוד רבע מחיך". שוב שאלו הפרופסור: "ואת חכמת האסטרונומיה למדת?"...

בינתיים, נעשתה סערה גדולה על הנהר ואיימה להפוך את הסירה. עכשיו שאל בעל הסירה את הפרופסור הנכבד: "האם למדת פעם לשחות?" ענה הפרופסור "לשחות במים לא למדתי אף פעם!" "אם כן" - אמר לו בעל הסירה - "איבדת את כל חיך"...

הנמשל: מי שיש בו יראת שמים, יכול לשחות כנגד כל הזרמים בים החיים, וסערות של התקופות אינן מאיימות עליו, ואין כל חשש, כי חכמתו תלך לאיבוד ותרד לטמיון. וזהו שאמרו חז"ל (מסכת אבות) "וכל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת". (עולמו של אבא עמ' רא)

"את ה' אלקיך תירא" (י, כ)

ודרשו חז"ל 'את' - לרבות תלמידי חכמים. מעשה בהרה"ק ה"צמח צדק" מלויבאוויטש זצ"ל, שבאו אצלו בעלי בתים שבעיר אחת, לשאול את חוות דעתו על רב אחד שהוא מועמד לכיסא הרבנות שבעירם. שיבח ה'צמח צדק' את המועמד שהוא אדם גדול ותלמיד חכם מופלג. ואכן עמדו והכתירוהו לרב עליהם. לא עברו ימים מרובים, ונודע ל'צמח צדק' שאנשי העיר מבזים וממררים את חייו של רבם החדש. קרא להם ה'צמח צדק' ואמר להם: רבי עקיבא אמר: כשהייתי עם הארץ אמרתי, מי יתן לי תלמיד חכם ואנשכנו כחמור (פסחים מט.). כל ימי תמהתי על הלשון "מי יתן לי תלמיד חכם" - יכנס לבית המדרש וימצא תלמיד חכם!?

עתה נתיישב לי הדבר, עם הארץ זה לא די לו שהוא שוטם ורודף רק את זה שמוחזק לתלמיד חכם אלא רוצה הוא להיות סמוך ובטוח כי איש ריבו הוא באמת תלמיד חכם (ולא סתם שנאת חנם)... אף אתם רק לאחר שאני סמכתי את ידי עליו שהוא תלמיד חכם, הנכם רודפים אותו וממררים לו את חייו.

"ונתתי עשב בשדך לבהמתך ואכלת ושבעת" (יא, טז)

הגה"ק ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש זצ"ל שמע רבות על גודל